

Reinkarnaslöjd

Konservburkar, kapsyler och en urdrucken flaska Grönstedts punsch.
En skräpig värld är full av möjligheter. Åtminstone om man heter **Barbro Fagerlind.**
Text **Petter Eklund Foto **Lena Katarina Johansson****

DAGISBARNEN på innergården stirrar storögt genom fönstret ner på Barbros Fagerlinds värld. Man förstår dem, det är ett sagolikt myller härnere, med ljuskronor av plåt och flaskor, redskap, kapsylspiraler, en underbar och konsekvent röra med en helt egen ordning. Skönhet ur plåt, konst av konservburkar, tavlor med elektrosträp, allt i ständig återfödsel.

Barbro Fagerlind är en av pionjärerna inom den samtida återbruksslöjden här i landet. Hennes skicklighet som metall- och silverslöjdare paras med en säker blick för kollage. Det är så hon arbetar: i en rörelse från kaos till ordning, från råmaterial till uttryck i form av skulpturer, objekt, smycken, ringar, lampetter, bilder, allt laddat med hennes egen do it yourself-attityd.

– Det häftigaste med plåt är att arbetet blir så fritt. Det gör inget om materialet går sönder. Löder du för hårt på silver är det kört och det blir jättedyrt. Med ett billigt råmaterial kan man laborera på ett helt annat sätt, våga undersöka och misslyckas.

Hon visar glasringar.

– Vad kan det komma ur en flaska

med Grönstedts punsch? När du håller på dyker det alltid upp något roligt.

I VERKSTADEN HÄNGER några vackra plåtskåp, bland annat en biktspegel, och på väggen längst in ett exemplar av hennes kanske mest kända skapelse: Folkhemsaltaret, ett kors byggt av folkhemmets rester, en glänsande, trassligt vacker uppenbarelse. Till altaret hör tempelspeglar, en popnitad dopfont och lampetter i plåt. Altaren dök upp på 1990-talet genom hennes experimentella hantverk. Konservburksbitar drevs – hamrades ut till ny form – och sammanfogades allt mer skulpturalt tills det plötsligt uppstod något som hon döpte till altare. En variant sitter idag i kyrkliga lokaler i Uppsala, en annan, med Kalles Kaviar-plåt, köptes in av Stockholm konst.

Nu arbetar Fagerlind parallellt med både altare och nya verk. Det är viktigt att ta sig vidare. Med hjälp av aluminiumplåtar som använts vid tidningstryck formar hon relikter, genom att med 15 tons tryck pressa metallen mot trä som hon karvat motiv i. Och hon gör

tavlor av lindade elkablar och »sockerbitar«, kontakter, som hon syr fast med metalltråd på kanvas runt ciselerade metallbubblor.

– Jag tänkte inte på det när jag gjorde dem, men plötsligt såg jag ett släktskap med gammal konst gjord av Australiens ursprungsbefolkning. Jag började läsa på och satt en hel kväll hemma och bara skrek av lycka över hur fantastiskt det var.

Ja, man kan ju fundera över varför händer så ofta och gärna gör – och gjort – cirklar och spiraler, från urtidens grottmålningar till idag.

Har det med gravitationen att göra, med planetens cirkelrörelse genom dygnet och årstiderna, ett ständigt kretslopp som visar sig både när vi uttrycker oss, här i norr och på andra sidan jorden.

VERKSTADEN LIGGER på Söder i Stockholm, de restaurangtöta livsstilsmarkerna, där urinvånare som Barbro börjar känna sig en aning kringrädda.

– Huset här var fyllt av fotografer, men alla försvann när hyrorna chockhöjdes.

Gentrifieringen pågår, en lite stel prydlighet breder ut sig, samtidigt som det pratas mycket om närproducerat och handgjort, en köpstark längtan efter det taktila i en värld av platta skärmar.

Källaren, »mina katakomber«, har hon haft i tjugo år. Det är full aktivitet. Barbro Fagerlind har flera jobb och allt sker på en gång. Hon är konstnär och konstpedagog, just nu med deltidstjänst på Bild och Formverkstaden på Kulturhuset i huvudstaden. Snart ska hon börja som pedagog på Kriscenter, skyddade boenden för utsatta kvinnor med barn. Resten av tiden arbetar hon med sin konst, delvis i kamratgänget Skrotgruppen. Hon är dessutom kursledare och håller workshops.

– Jag älskar syjuntor. När man arbetar tillsammans då händer det något, man kommer nära.

När det senast var som hetast med återbruk, på 1990-talet, reste hon runt i Skandinavien och missionerade om plåtslöjd, bland annat för lärare på hemslöjdsinstitutet Sätergläntan. Och föregångaren jagas nu av efterföljare.

– Jag lärde ut och lärde ut. Till slut såg jag att någon i Skåne gjorde precis mina altare. Det var inte så kul. Man får verkligen bli inspirerad, men inte kopiera.

BARBRO VISAR sin rikedom av redskap: hålpipor, huggpipor, skruvmejslar och skrotade maskindelar som hon slipar till. På loppisar spanar hon ständigt efter äldre hammare i härdat stål. Hon arbetar mot två träkubbar, en rejäl ekstubbe från Ekerö där hon ställer sina städ och en mindre almkubbe som hon rullat hem från Vitabergsparken. Här driver hon sin metall mot det urskålade underlaget. Runt om sitter hammare tillhands: Flackhammare med platta huvuden,

flackhammare med kula, penhammare med en skarp platt kant, drivhammare. Drivning, berättar hon, påverkar metallens egenskaper.

– Slår du mot mjukt underlag blir metallen mjuk. Med hårt underlag blir den hård, men du kan inte slå hur länge som helst, för då spricker den. Smäckra, aningen högdragna silverhammmare hänger för sig själva längre upp.

– Det är massor med jobb att hålla dem rena och polerade så att det inte blir märken i silvret.

Trots alla finesser går det att starta enkelt, vitsen är att våga testa. Hon brukar ciselera, slå fram reliefmönster, med vanlig spik.

– Inom silversmidet med sina olika punsar blir det så tjustigt, men jag kör med en spik, pang i metallen, det är the roots liksom. Spik, hammare, flack med kula, det kommer du jättelångt med. Slå mot en gammal telefonkatalog.

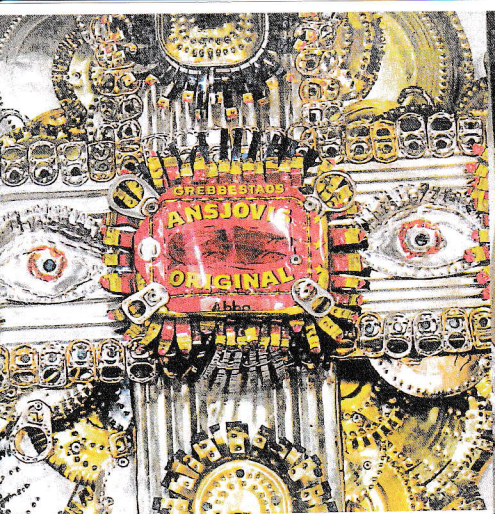
DET FINNS OLIKA klasser av plåtburkar. Det är som med bilar, ju äldre, desto stadigare plåt tycks det som. Abba har jättefin plåt, Grebbestads ansjovis är en favorit, liksom Marabous bakpulver i plåtburk och arabiska harissaburkar. Barbro älskar räfflade burkar vars formpressade ränder ger fina skiftningar även efteråt när hon drivit metallen. Datumstämplar kan anas, en vacker koppling till den rusande tiden. Att konservburkarnas insidor är behandlade med lacker, legeringar och plast, vet hon, men hon bränner inte bort ytlagren, det blir för mycket onda gaser.

Burkarna fick hon förr från Sofia skola, där hennes dotter gick.

– Hon tyckte inte det var så kul när jag kom släpande på svarta plastpåsar över skolgården, som en baglady i konstiga kläder.

Numera hämtar hon plåten i sitt

»Det häftigaste med plåt är att arbetet blir så fritt. Det gör inget om materialet går sönder. Med ett billigt råmaterial kan man laborera på ett helt annat sätt, våga undersöka och misslyckas.«

Överst t.v.: Ljuskronan har Barbro Fagerlind gjort av kapade glasflaskor och klippt, ciselerad plåt. **Mitten t.v.:** Planhammare. **därefter:** Rundvalsade, drivna »Tubljusstakar«. **T.v.:** Kapsyler trädde på koppartråd, »Re-circle«. **Stora bilden:** Korset, »Inri«, är gjort av driven, ciselerad plåt. Se närbetraktelse på den lilla bilden ovan till vänster. Mot väggen ses »Trenigheten« och på bägge sidor Sibyllorna, med fot av gamla korvburkar. **T.h.:** »Organism«, av driven, ciselerad konservburksplåt tillsammans med måleri och elsladdar.

Vissa kallar henne Plåt-Barbro, men nu lockar också textilen. Sen tidigare har hon gesällbrev i damskrädderi och har dessutom läst Beckmans textillinje. Ljusstaken har hon gjort av rundvalsad och driven plåt. Till höger syns reliefer pressade med verktygspress från träsnitt. Armbandet har Barbro gjort av konservburksplåt.

eget grovsoprum eftersom hon bor mitt i Söders restauranggetto.

– Jag kan hitta de mest underbara burkar, sådana jag behövde leta länge efter förut.

ÅTERBRUKET HAR alltid funnits i Barbro Fagerlinds liv. Skapandet med skräp och spillror började på Dalarö där pappan var mästerlots med förkärlek för skattjakt.

– Farsan plundrade vrak och jag växte upp i ett marint museum.

Han gjorde manschettknappar och lade intarsia med sjödränkt ek, hela huset var fyllt. Barbro själv har alltid älskat äldre kläder och började tidigt sy om sin mammas femtiotalsklänningar.

– Det intressanta med gamla kläder är att de håller. Det är bara att lappa, laga, vädra och pressa upp. Materialen är underbara, säger hon och jublar över en dräkt i Harris tweed som har hållit i 35 år. Hon har en gedigen yrkesutbildning. Först två år på Beklädnadsteknisk linje, en yrkesskola för sömmerskor, där Barbro specialiserade sig på damskrädderi. Hon fick sitt gesällbrev i Stadshuset 1974, läste sen tre år på

»Inom silversmidet med sina olika punsar blir det så tjustigt, men jag kör med en spik, pang i metallen, det är »the roots« liksom.«

Beckmans textillinje. I början av åttiotalet lämnade hon textilen för teckningen och drogs dessutom in i punkvågen som sångerska i punkbandet Sex Tits.

– Vi lät för djävligt, men var förband till Lydia Lunch på BZ, säger hon och ryser lite över gruppnamnet.

Gruppen föll samman, men punkvågens attityd att göra själv, allt från musik till scenkläder, fanns kvar. Det är samma mylla som till exempel formgivaren Tom Dixon startade i. Med en svets och snabbad metall kunde man slå världen med häpnad. Men plåt kom Barbro in på via sina återbrukssmycken.

– Jag lade in spikar i plaströr, blev intresserad av metaller och utbildade mig till silversmed.

På nittiotalet besökte hon ett gille vid St. Eriksplan, där pensionerade

plåtslagare och takläggare hade sin hobbyverkstad. De visade henne sina verktyg, lärde henne köra en rundvalsmaskin och göra olika plåtfalsar. Barbro specialitet blev att mixa silversmide och plåtslageri. En resa till Brasilien 1991 där hon mötte favelornas utbredda och funktionella återbrukskonst gav henne sen nytt re-design-bränsle. I våras reste Barbro också runt bland återbrukskooperativ i Sydafrika och fick upp ögonen för fantastiska konstnärer som hon inte känt till innan – ofta med internationell räckvidd. En ny re-cycling-favorit är annars den drygt 70-åriga El Anatsui från Ghana, som med sina medhjälpare utför väldiga vägghängda konstverk av återbrukade material.

– Han är helt fantastisk, så underbart fri. Att återbrukskonstnärer kommer ut internationellt i så här stor skala skulle aldrig ha kunnat hända på 1990-talet. Perspektiven har vänt i en globaliserad värld.

För Barbro Fagerlind är det ett stort äventyr, re-make, re-model, full fart framåt. *

Barbro Fagerlind i verkstaden.
Ljuskronan »Empire« har hon gjort
av kapsyler, lock till barnmatsburkar
och konservburksplåt. I bakgrunden,
lutad mot en stol, står en tavla av
återbrukad målarduk.